SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO **SƠN LA** **ĐỀ THI CHÍNH THỨC** *(Đề thi có 02 trang)*	**KỲ THI THỬ TỐT NGHIỆP THPT LẦN THỨ BA** **NĂM HỌC: 2025 - 2026** **MÔN: NGỮ VĂN** *Thời gian làm bài 120 phút, không kể thời gian phát đề*

Họ và tên: …….. Số báo danh: ……

I. PHẦN ĐỌC HIỂU (4,0 điểm)

Đọc văn bản:

Các khoa ngoại ngữ trên khắp Trung Quốc đang đối mặt với làn sóng cắt giảm mạnh, khi trí tuệ nhân tạo (AI) đang làm thay đổi sâu sắc lĩnh vực dịch thuật. Theo truyền thông, nhiều trường đại học đã tạm dừng tuyển sinh các ngành ngoại ngữ, thậm chí có nơi loại bỏ hoàn toàn chương trình đào tạo này. Xu hướng này diễn ra trong bối cảnh công nghệ AI phát triển nhanh chóng, trong khi nguồn cung nhân lực ngoại ngữ đã rơi vào trạng thái bão hòa.

Theo danh mục phê duyệt ngành đào tạo bậc đại học giai đoạn 2018–2022 do Bộ Giáo dục Trung Quốc công bố, có tổng cộng 28 ngành liên quan đến ngoại ngữ bị xóa bỏ tại 109 trường đại học. Các số liệu việc làm phản ánh rõ cuộc khủng hoảng. Theo báo cáo của tổ chức tư vấn giáo dục MyCOS tại Bắc Kinh, tỷ lệ có việc làm của sinh viên ngành ngoại ngữ năm 2023 chỉ còn 76,8%, thấp hơn 5,6% so với mức trung bình toàn quốc. Chỉ 52% sinh viên làm đúng chuyên ngành, buộc gần một nửa phải chuyển hướng nghề nghiệp. Các lĩnh vực việc làm truyền thống cũng thu hẹp đáng kể. Tỷ lệ tuyển dụng trong thương mại và kinh doanh quốc tế giảm từ 28% năm 2010 xuống còn 18% vào năm 2023. Các vị trí dịch thuật giảm một nửa, từ 15% xuống 8%. Lĩnh vực giáo dục và gia sư cũng giảm từ 25% xuống còn 22%, trong đó, đào tạo tiếng Anh bị ảnh hưởng nặng nề nhất.

Dẫu vậy, tờ Xinjingbao đã cảnh báo không nên vội vàng "khai tử" các chương trình đào tạo này. Theo tờ báo, "dù AI có thể dịch nhanh và chính xác đến đâu, vẫn không thể thay thế con người trong khả năng ứng biến hay cảm nhận cảm xúc". Việc tạm dừng tuyển sinh nên được xem là cơ hội để tái cấu trúc mô hình đào tạo phù hợp hơn.

Zeng, một tân cử nhân Đại học Ngoại ngữ Bắc Kinh, chia sẻ: "Cái chúng tôi học là về vẻ đẹp của ngôn ngữ. Nếu không có nền tảng đó, ngay cả khi dùng ChatGPT, người ta cũng không biết liệu bản dịch có thực sự hay hay không". Cô nhấn mạnh học ngoại ngữ còn là học về tư duy phản biện và các giá trị nhân văn. Đồng quan điểm, bà Dai Jiangwen (Trưởng khoa tiếng Anh tại Đại học Giao thông Bắc Kinh) cho rằng, trong kỷ nguyên AI, ngành này vẫn sở hữu những giá trị nhân văn "không thể thay thế" như trí tuệ cảm xúc, sự nhạy cảm văn hóa và tư duy phản biện - những yếu tố mà máy móc khó có thể tái tạo. Bà khuyến nghị sinh viên nên theo học các chương trình kết hợp "ngôn ngữ + AI", coi đây là con đường trực tiếp để khối ngành nhân văn bước vào lĩnh vực công nghệ.

(Theo Asia News Network, Seoul Economic Daily)

Thực hiện các yêu cầu:

Câu 1 (0,5 điểm): Xác định cách trình bày thông tin trong văn bản.

Câu 2 (0,5 điểm): Theo văn bản, điều gì khiến các khoa ngoại ngữ trên khắp Trung Quốc đối mặt với làn sóng cắt giảm mạnh?

Câu 3 (1,0 điểm): Phân tích vai trò của 02 dữ liệu thứ cấp trong đoạn văn in nghiêng trong văn bản.

Câu 4 (1,0 điểm): Anh chị hiểu như thế nào về lời chia sẻ của Zeng trong văn bản: "Cái chúng tôi học là về vẻ đẹp của ngôn ngữ"?

Câu 5 (1,0 điểm): Từ lời khuyên nghị của bà Dai Jiangwen dành cho sinh viên: "nên theo học các chương trình kết hợp 'ngôn ngữ + AI'", anh/chị rút ra bài học gì cho bản thân về việc học ngoại ngữ trong bối cảnh ngày nay?

II. PHẦN VIẾT (6,0 điểm)

Câu 1. (2,0 điểm):

Văn bản phần Đọc hiểu có đưa ra nhận định: "dù AI có thể dịch nhanh và chính xác đến đâu, vẫn không thể thay thế con người trong khả năng ứng biến hay cảm nhận cảm xúc".

Anh/chị hãy viết một đoạn văn nghị luận (khoảng 200 chữ) trình bày suy nghĩ về sự cần thiết của khả năng thích ứng trong bối cảnh đầy biến động ngày nay của người trẻ.

Câu 2. (4,0 điểm)

Viết bài văn nghị luận (khoảng 600 chữ) phân tích đoạn trích sau:

Anh về lại ngôi nhà mình
Sau mười năm chiến tranh.

Mẹ đón anh buổi bình minh nhập nhoạng,
Cơn mưa đón anh buổi hừng đông chạng vạng,

(...)
Nhà dột.
Chỗ nằm chỉ còn đủ độ dài giữa hai chiếc cột
Chiều rộng bằng khuôn chiếc tăng.
Mắc võng.
Lại mắc võng.
Vẫn là cây theo anh từ rừng về đây làm cột.
Võng đưa sẽ ướt,
Nhưng đã có con mọt trong cột làm âm thanh đung đưa

Ngày xưa,
Chỗ ướt mẹ nằm
Sau mười năm
Vẫn chỗ mưa mẹ đứng
Mẹ trao cho anh chiếc đèn và bảo
Đừng để ngọn lửa rung!
Mẹ xếp những thúng, chậu, nồi, xoong...
Khúc nhạc mưa nhà dột tấu lên
Ru êm cánh võng.
Người lính nằm im,
Nghe âm thanh chiến tranh trong người mình cất giọng
Trong đêm hòa bình đầu tiên.

Không có trái bom nào rơi đúng nhà mẹ,
Không có viên đạn nào bắn thủng mái nhà mẹ
Chỉ có đứa con trai đi xa
Chỉ có sự chờ đợi nặng nề giọt xuống
Đã xuyên thủng mái nhà thành những lỗ to lỗ nhỏ khác nhau.

(Trích ***Ngày hòa bình đầu tiên***, Phùng Khắc Bắc[1], dẫn theo https://www.thivien.net)

———Hết———

Thí sinh không sử dụng tài liệu. Giám thị coi thi không giải thích gì thêm.

[1] Phùng Khắc Bắc (1944 – 1990), tên thật là Phùng Khắc Toàn, là một nhà thơ, nhà văn quân đội. Thơ ông thường mang âm hưởng của sự suy tư, triết lý về thân phận con người, tình yêu và nỗi đau hậu chiến. Bài thơ **Ngày hòa bình đầu tiên** được viết vào năm 1985, một thập kỷ sau ngày miền Nam hoàn toàn giải phóng (30/4/1975), khi ông chiêm nghiệm lại cuộc chiến và ngày trở về sau những năm tháng chiến đấu.

LỜI GIẢI THAM KHẢO

I. PHẦN ĐỌC HIỂU

Câu 1.

Văn bản trình bày thông tin theo trình tự logic: nêu thực trạng các khoa ngoại ngữ ở Trung Quốc bị cắt giảm, đưa ra nguyên nhân và số liệu chứng minh, sau đó nêu ý kiến đánh giá, khuyến nghị về hướng điều chỉnh đào tạo.

Có thể diễn đạt: Văn bản sử dụng cách trình bày thông tin theo quan hệ nguyên nhân - kết quả, kết hợp số liệu thống kê, dẫn chứng và ý kiến của người trong cuộc/chuyên gia.

Câu 2.

Theo văn bản, các khoa ngoại ngữ trên khắp Trung Quốc đối mặt với làn sóng cắt giảm mạnh vì:

- Trí tuệ nhân tạo AI đang phát triển nhanh, làm thay đổi sâu sắc lĩnh vực dịch thuật.
- Nguồn cung nhân lực ngoại ngữ đã rơi vào trạng thái bão hòa.
- Cơ hội việc làm của sinh viên ngành ngoại ngữ giảm, nhiều người không làm đúng chuyên ngành.
- Nhiều lĩnh vực việc làm truyền thống như dịch thuật, thương mại quốc tế, giáo dục ngoại ngữ bị thu hẹp.

=> Nguyên nhân chính là sự phát triển của AI cùng với tình trạng dư thừa nhân lực ngoại ngữ.

Câu 3.

Hai dữ liệu thứ cấp trong đoạn văn in nghiêng có vai trò quan trọng.

Dữ liệu thứ nhất:
Theo danh mục của Bộ Giáo dục Trung Quốc, có 28 ngành liên quan đến ngoại ngữ bị xóa bỏ tại 109 trường đại học.

Dữ liệu này cho thấy việc cắt giảm ngành ngoại ngữ không phải hiện tượng cá biệt, nhỏ lẻ mà diễn ra trên phạm vi rộng, ở nhiều trường đại học. Qua đó, người đọc thấy được quy mô và mức độ nghiêm trọng của cuộc khủng hoảng trong đào tạo ngoại ngữ.

Dữ liệu thứ hai:
Theo báo cáo của MyCOS, tỷ lệ có việc làm của sinh viên ngành ngoại ngữ năm 2023 chỉ còn 76,8%; chỉ 52% sinh viên làm đúng chuyên ngành; các vị trí dịch thuật giảm từ 15% xuống 8%...

Dữ liệu này chứng minh rõ nguyên nhân khiến các ngành ngoại ngữ bị cắt giảm: cơ hội việc làm suy giảm, nhu cầu tuyển dụng thu hẹp, nhiều sinh viên phải chuyển hướng nghề nghiệp. Những con số cụ thể làm cho thông tin trong văn bản trở nên khách quan, thuyết phục và đáng tin cậy hơn.

Câu 4.

Lời chia sẻ của Zeng: "Cái chúng tôi học là về vẻ đẹp của ngôn ngữ" có thể hiểu là học ngoại ngữ không chỉ học từ vựng, ngữ pháp hay cách dịch một văn bản từ ngôn ngữ này sang ngôn ngữ khác.

"Vẻ đẹp của ngôn ngữ" là sự tinh tế trong cách dùng từ, sắc thái biểu cảm, giá trị văn hóa, tư duy và cảm xúc ẩn sau mỗi ngôn ngữ. Một bản dịch đúng chưa chắc đã hay, bởi cái hay của ngôn ngữ còn nằm ở giọng điệu, ngữ cảnh, cảm xúc và chiều sâu văn hóa.

Qua lời chia sẻ ấy, Zeng muốn khẳng định rằng AI có thể hỗ trợ dịch nhanh, thậm chí khá chính xác, nhưng con người vẫn giữ vai trò quan trọng trong việc cảm nhận, đánh giá và sáng tạo ngôn ngữ. Học ngoại ngữ còn giúp con người phát triển tư duy phản biện, sự nhạy cảm văn hóa và những giá trị nhân văn mà máy móc khó thay thế.

Câu 5.

Từ lời khuyến nghị của bà Dai Jiangwen rằng sinh viên nên học các chương trình kết hợp "ngôn ngữ + AI", em rút ra bài học: trong bối cảnh hiện nay, việc học ngoại ngữ cần thay đổi theo hướng chủ động, linh hoạt và biết kết hợp với công nghệ.

Người học không nên xem AI là mối đe dọa, cũng không nên lệ thuộc hoàn toàn vào AI. AI có thể giúp tra cứu, dịch thuật, luyện phát âm, sửa lỗi viết, mở rộng vốn từ, nhưng người học vẫn cần có nền tảng ngoại ngữ vững chắc để biết đánh giá, kiểm chứng và sử dụng kết quả của AI một cách hiệu quả.

Bản thân mỗi người cần rèn luyện khả năng tự học, tư duy phản biện, sự nhạy cảm văn hóa, khả năng giao tiếp và thích ứng. Học ngoại ngữ trong thời đại mới không chỉ là học để dịch, mà còn là học để kết nối, hội nhập, làm chủ công nghệ và tạo ra giá trị riêng của con người.

II. PHẦN VIẾT

Câu 1. Viết đoạn văn khoảng 200 chữ

Trong bối cảnh xã hội ngày nay luôn biến động nhanh chóng, khả năng thích ứng là một phẩm chất rất cần thiết đối với người trẻ. Thích ứng là khả năng điều chỉnh suy nghĩ, hành động, phương pháp học tập và làm việc để phù hợp với những thay đổi của hoàn cảnh. Cuộc sống hiện đại đang thay đổi từng ngày bởi sự phát triển của khoa học công nghệ, đặc biệt là trí tuệ nhân tạo, sự biến động của thị trường lao động và những yêu cầu mới của xã hội. Nếu không có khả năng thích ứng, người trẻ dễ bị tụt hậu, lúng túng, thậm chí mất phương hướng trước những thay đổi bất ngờ. Ngược lại, người biết thích ứng sẽ biết học hỏi cái mới, chuyển đổi phương pháp làm việc, tận dụng công nghệ và tìm ra cơ hội trong khó khăn. Tuy nhiên, thích ứng không có nghĩa là chạy theo mọi thay đổi một cách thụ động hay đánh mất giá trị của bản thân. Người trẻ cần giữ vững mục tiêu, đồng thời không ngừng học tập, rèn luyện kỹ năng, trau dồi bản lĩnh và tư duy linh hoạt. Có như vậy, mỗi người mới có thể tự tin đứng vững và phát triển trong thời đại nhiều biến động.

Câu 2. Phân tích đoạn trích thơ

Đoạn trích trong bài thơ **"Ngày hòa bình đầu tiên"** của Phùng Khắc Bắc đã khắc họa xúc động cảnh người lính trở về nhà sau mười năm chiến tranh. Qua hình ảnh ngôi nhà dột, người mẹ chờ con và những âm thanh trong đêm hòa bình đầu tiên, đoạn thơ gợi lên nỗi đau hậu chiến âm thầm, dai dẳng, đồng thời thể hiện tình mẫu tử sâu nặng và những suy tư nhân văn về chiến tranh.

Mở đầu đoạn trích là hoàn cảnh trở về của người lính:

Anh về lại ngôi nhà mình
Sau mười năm chiến tranh.

Hai câu thơ ngắn gọn, giản dị nhưng gợi nhiều xúc động. "Mười năm chiến tranh" là quãng thời gian dài đằng đẵng, chất chứa biết bao mất mát, hiểm nguy và xa cách. Người lính trở về trong buổi "bình minh nhập nhoạng", "hừng đông chạng vạng". Thời điểm ấy vừa là lúc ngày mới bắt đầu, vừa còn vương bóng tối. Nó gợi cảm giác mơ hồ, chông chênh: hòa bình đã đến nhưng dư âm chiến tranh vẫn chưa tan hết trong đời sống con người.

Hình ảnh ngôi nhà mẹ hiện lên thật nghèo khó, xót xa:

Nhà dột.
Chỗ nằm chỉ còn đủ độ dài giữa hai chiếc cột
Chiều rộng bằng khuôn chiếc tăng.

Những câu thơ ngắn, tách dòng liên tiếp như những lát cắt hiện thực. Căn nhà không còn là nơi trú ngụ bình yên trọn vẹn mà trở nên chật chội, tạm bợ, thiếu thốn. "Chiếc tăng" vốn là vật dụng gắn với đời lính, nay được đem ra so sánh với chiều rộng chỗ nằm, khiến không gian gia đình cũng nhuốm màu chiến tranh. Đáng chú ý, người lính "mắc võng", rồi "lại mắc võng"; chiếc võng và cây cột như kéo cả rừng, cả chiến trường trở về căn nhà nhỏ. Chiến tranh không dừng lại ở chiến tuyến mà còn để lại dấu vết trong từng vật dụng, từng âm thanh, từng giấc ngủ của con người.

Cảm động nhất là hình ảnh người mẹ. Ngày xưa, "chỗ ướt mẹ nằm"; mười năm sau, "vẫn chỗ mưa mẹ đứng". Một chữ "vẫn" gợi bao nỗi xót xa. Suốt thời gian con đi chiến đấu, mẹ ở nhà chịu đựng thiếu thốn, chờ đợi và hy sinh lặng thầm. Mẹ trao cho con chiếc đèn và dặn: "Đừng để ngọn lửa rung!". Lời dặn ấy không chỉ là lời nhắc giữ ngọn lửa trong căn nhà dột, mà còn mang ý nghĩa biểu tượng. Đó là ngọn lửa của sự sống, của niềm tin, của tình mẹ, của hòa bình mong manh vừa được đánh đổi bằng biết bao đau thương.

Đoạn thơ còn khắc họa sâu sắc nỗi ám ảnh chiến tranh trong tâm hồn người lính:

Người lính nằm im,
Nghe âm thanh chiến tranh trong người mình cất giọng
Trong đêm hòa bình đầu tiên.

Đêm ấy là "đêm hòa bình đầu tiên", nhưng người lính chưa thể hoàn toàn bình yên. Bên ngoài là tiếng mưa nhà dột, bên trong là "âm thanh chiến tranh" vẫn vang lên. Câu thơ cho thấy chiến tranh không chỉ gây ra thương tích trên thân thể hay tàn phá nhà cửa, mà còn để lại vết thương tinh thần dai dẳng trong con người.

Đặc biệt, những câu cuối đoạn trích tạo nên một phát hiện đau xót:

Không có trái bom nào rơi đúng nhà mẹ,
Không có viên đạn nào bắn thủng mái nhà mẹ
Chỉ có đứa con trai đi xa
Chỉ có sự chờ đợi nặng nề giọt xuống
Đã xuyên thủng mái nhà thành những lỗ to lỗ nhỏ khác nhau.

Nhà mẹ không bị bom đạn trực tiếp tàn phá, nhưng mái nhà vẫn thủng bởi "sự chờ đợi nặng nề". Cách nói giàu tính biểu tượng đã biến nỗi nhớ, nỗi lo, nỗi chờ con thành một sức nặng hữu hình. Chiến tranh vì thế hiện ra không chỉ ở tiếng bom, viên đạn, mà còn ở sự mòn mỏi của những người mẹ hậu phương. Đây là điểm sâu sắc và nhân văn của đoạn thơ.

Về nghệ thuật, đoạn trích sử dụng thể thơ tự do, câu thơ ngắn dài linh hoạt, ngôn ngữ giản dị mà giàu sức gợi. Các hình ảnh "nhà dột", "chiếc võng", "ngọn lửa", "mái nhà thủng" vừa chân thực vừa mang ý nghĩa biểu tượng. Giọng thơ trầm lắng, suy tư, kết hợp giữa tự sự và trữ tình, giúp đoạn thơ chạm đến những nỗi đau thầm kín sau chiến tranh.

Tóm lại, đoạn trích **"Ngày hòa bình đầu tiên"** không chỉ kể về cuộc trở về của một người lính, mà còn gợi lên những mất mát âm thầm của con người sau chiến tranh. Qua hình ảnh người mẹ, ngôi nhà dột và người lính trong đêm hòa bình đầu tiên, Phùng Khắc Bắc đã gửi gắm niềm thương cảm sâu sắc đối với số phận con người và lời nhắc nhở tha thiết về giá trị của hòa bình.